

SCHAKEN

Bobby

door
Hans Böhm

Bobby Fischer blijft tot de verbeelding spreken, zelfs 50 jaar nadat hij wereldkampioen werd. Kunstgalerij Simonis & Buunk te Ede, nota bene in de Fischer-straat (vernoemd naar een notaris Fischer) en in het Fischer-huis (een rijksmonument met delen uit 1790) opende alle deuren voor een bijzondere manifestatie. Tussen de oude en moderne meesterwerken aan de muren waren twee carrés opgesteld waar Jan Timman en ondergetekende simultaan gaven. Jan op de klassieke manier en ik speelde met een Fischer-random opstelling, waarbij alle stukken ergens anders staan in de beginopstelling.

Vooraf hadden wij in de binnentuin voor het voltallige gezelschap wat anekdo-

tes verteld over onze persoonlijke ontmoetingen met Fischer. Herinneringen aan Fischer zijn altijd doorspekt met respect, bewondering, verwondering en helaas duikt ook altijd ergens die latente gekte van hem op. Er werden ook spontaan vragen gesteld en bij de beantwoording kwamen enkele prominente gasten goed van pas. Dammer Ton Sijbrands vulde het onderwerp Russische combine aan, politicus Jan Nagel wist van extreme eisen, schrijver Jan Siebelink kent de kracht vanuit een moeilijke jeugd, een Amerikaanse investeerder en een Russische restauratrice keken terug op de Koude Oorlog, diverse kunstkeners konden meepraten over de veel voorkomende gekte van het genie, leden van de Edese schaakclub vroegen naar zaken over jeugdschaak en wonderkin-

deren. En natuurlijk was er de vraag: „Als Fischer-Karpov was doorgegaan in 1975, wie had dan gewonnen?” We wisten het antwoord niet maar het zou zeker spannend geworden zijn want Karpov was toen de allerbeste uitdager en op Fischer was geen peil te trekken. Wel dachten we dat Karpov zo overtuigend heerste tussen 1975-1985, juist omdat hij de titel in de schoot kreeg geworpen en daarom wilde laten zien hoe goed hij was. Die psychologische krachten kwamen ook ter sprake bij de alsmaar gekker wordende Fischer na 1972. Toen hij de arena verliet, vielen ook de kaders weg die de schaaksport met al zijn regels zelf afdwingt en die de regelaar van de toernooipraktijk alle spelers oplegt. Bevrijd van die begrenzungen kreeg zijn latente gekte vrij spel. Het was al met

een mooie herdenking en een gepast eerbetoon aan een van de meest briljante en spraakmakende schakers van alle tijden.

Ook al was de impact voor de organisatie op deze kunstzinnige locatie behoorlijk ingrijpend, toch werd er al voorzichtig vooruitgekeken naar 2027.

B. Spassky – B. Fischer, partij 3

Zoals altijd met Fischer was de start van die tweekamp ongekend. In de eerste partij had Fischer zich geërgerd aan het lawaai van de cameracrew van filmmaker Fox. Die had een lucratieve deal met de IJslandse organisatie gesloten maar daar had Fischer geen boodschap aan. Uit protest verloor hij die eerste partij en hij kwam bij de tweede partij niet opdagen omdat zijn eisen niet werden ingewilligd. Dus 2-0 voor Spassky. De

vraag was of er ooit een derde partij zou komen. Door diplomatieke bemiddeling van FIDE-president Max Euwe kwam Fischer toch terug en ging ik op reis om erbij te zijn.

1.d4 Pf6 2.c4 e6 3.Pf3 c5 4.d5 exd5 5.cxd5 d6 6.Pc3 g6 7.Pd2 Pbd7 8.e4 Lg7 9.Le2 0-0 10.0-0 Te8 11.Dc2 Ph5!!?

Dit zijn de zetten waarmee Fischer zich geliefd maakte: bijzonder, origineel, agressief, tegen algemeen geldende regels in. Ook al kan Spassky natuurlijk hier en daar beter spelen, toch lijkt deze zet het begin van de wederopstanding van de man die op grote achterstand stond.

12.Lxh5 gxh5 13.Pc4 Pe5 14.Pe3 Dh4 15.Ld2 Pg4 16.Pxg4 hxg4 17.Lf4 Df6 18.g3?

Een positionele fout die grote gevolgen heeft. In lijn met de zware onderliggen-

de krachtvelden had wit met 18.Lg3 en later f3 de balans in evenwicht kunnen houden. Vanaf hier neemt zwart over de witte velden het initiatief.

18...Ld7 19.a4 b6 20.Te1 a6 21.Te2 b5 22.Tae1 Dg6 23.b3 Te7 24.Dd3 Tb8 25.axb5 axb5 26.b4 c4 27.Dd2 Tbe8 28.Te3 h5 29.T3e2 Kh7 30.Te3 Kg8 31.T3e2 Lxc3 32.Dxc3 Txe4 33.Txe4 Txe4 34.Txe4 Dxe4 35.Lh6 Dg6 36.Lc1 Db1 37.Kf1 Lf5 38.Ke2 De4+ 39.De3 Dc2+ 40.Dd2 Db3 41.Dd4 Ld3+

Wit gaf op, omdat 42.Ke1 Dxb4+ kansloos is. Dit was de eerste keer dat Fischer van Spassky won. Dit was tevens het keerpunt, de ban was gebroken. Na acht partijen stond Fischer voor met 5-3 om uiteindelijk zeer overtuigend te winnen met 12,5-8,5. Als wereldkampioen heeft hij daarna nooit meer een officiële partij gespeeld.